

Nr 253.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående fortsatt befrielse för riksbanken under viss tid från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld; given Stockholms slott den 28 april 1922.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

F. V. Thorsson.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 28 april 1922.

Närvarande:

Statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Departementschefen, statsrådet Thorsson anför härefter:

Jag anhåller att få ånyo underställa Kungl. Maj:t frågan om fortsatt befrielse för riksbanken från skyldigheten att vid anfordran inlösa sina sedlar med guld efter deras lydelse.

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml. 220 häft. (Nr 253—254.)

Beträffande frågans föregående behandling tillåter jag mig hänvisa till den redogörelse, som lämnades i statsrådsprotokollet till propositionen nr 137 till årets riksdag.

I sagda proposition föreslog Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att riksbanken finge för tiden från och med den 1 april till och med den 15 maj 1922 vara fritagen från skyldigheten att vid anfordran inlösa av banken utgivna sedlar med guld efter deras lydelse, med rätt dock för riksbanken att, om förhållandena därtill gäve anledning, före utgången av nämnda tid återupptaga inlösningen av bankens sedlar. Enligt anmälan i skrivelse den 31 mars 1922 blev denna framställning av riksdagen bifallen, och utfärdades kungörelse i ämnet samma dag (nr 125).

Riksbanksfull-
mäktige.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 22 april 1922 hava nu fullmäktige i riksbanken hemställt, bland annat, att Kungl. Maj:t ville förelägga riksdagen förslag om riksbankens fritagande under tiden till och med den 31 juli 1922 från skyldigheten att vid anfordran inlösa sina sedlar med guld. Till stöd för detta förslag hava fullmäktige anfört följande:

»I skrivelse till Eders Kungl. Maj:t den 24 sistlidne februari begärde fullmäktige i Sveriges riksbank framläggande för riksdagen av proposition angående riksbankens befrielse *under tiden till och med den 15 maj 1922* från skyldigheten att inlösa sina sedlar med guld och att till visst pris köpa guld i plants. Att fullmäktige begärde fortsatt befrielse endast för denna korta tid, berodde därpå, att fullmäktige ansågo den möjligheten icke vara utesluten, att sedelinlösningen skulle inom nämnda tid kunna återupptagas eller, med andra ord, att en återgång till guldmyntfot inom nämnda tid skulle kunna ske såväl i vårt land som i vissa andra länder. Då emellertid efter all sannolikhet så icke torde kunna bliva fallet före den 15 instundande maj, anse sig fullmäktige nu böra hos Eders Kungl. Maj:t an hålla om vidtagande av åtgärder för förlängning av tiden för befrielsen.

Vårt lands ekonomiska ställning gent emot utlandet är fortfarande sådan, att vi, om vi hade att taga hänsyn endast till våra egna förhållanden, när som helst borde kunna återgå till guldmyntfot, d. v. s. återupptaga sedelinlösningen och upphäva guldexportförbudet. Men vi äro, när det gäller att taga detta steg, i avgörande grad beroende även av förhållandena i utlandet. Det gäller att se problemet i hela dess sammanhang och att med hänsyn härtill träffa den rätta tidpunkten. En förhastad återgång till guldmyntfot kunde medföra olycksdiga följder, i jämförelse med vilka olägenheterna av någon tids dröjsmål äro av föga betydelse.

En återgång till guldmyntfot av Sverige ensamt, under det att samtliga övriga europeiska länder fortfarande låte guldmyntfoten vara suspenderad, skulle, såsom fullmäktige tidigare framhållit, vara ett i hög grad riskabelt företag. Stockholm skulle härigenom bliva den enda öppna guldmarknaden i Europa. Sveriges riksbanks guldförråd skulle bliva det enda i Europa, som utan skydd stode öppet för alla. Vårt land skulle härigenom kunna riskera sin i jämförelse med flertalet andra länder relativt gynnsamma valutaställning samt möjligen bliva nödsakat att inom kort tid åter frånga guldmyntfoten.

Sveriges återgång på egen hand till guldmyntfot skulle varken i in- eller utlandet mötas med förtroende inom kretsar, där man äger förutsättningar att bedöma innebörden av ett sådant steg. Man skulle med rätta betvivla, att det skulle bli oss möjligt att ensamma i Europa upprätthålla guldmyntfoten. Och härigenom kunde lätt vår nyupprättade guldmyntfot undermineras. Å andra sidan skulle man säkerligen i utlandet icke underlåta att begagna tiden att på vår bekostnad tillgodose sina egna mot våra stridande intressen. Att den svenska kronan skulle komma att göras till föremål för arbitrageaffärer i en hittills icke bevittnad utsträckning, vore givet. Sveriges ekonomiska anseende i utlandet, som för närvarande är gott, skulle ytterligare stärkas, om vi i betryggande sällskap med andra länder överginge till guldmyntfot, men försvagas, om vi inlåte oss på äventyret att ensamma på egen hand övergå till en guldmyntfot, rörande vars fortbestånd man hade grundade skäl att hysa tvivel.

Den stabilisering av den svenska kronans värde i förhållande till dollar, som skulle vara det närmast liggande ändamålet med vår återgång till guldmyntfot, är praktiskt taget redan nådd. Och utsikter saknas icke till att denna stabilisering skall kunna upprätthållas. Någon stabilisering i förhållande till andra valutor än dollar skulle icke följa, om Sverige ensamt överginge till guldmyntfot. En sådan övergång skulle sålunda knappast medföra några fördelar, som vi icke redan nu hava, men väl utsätta oss för stora och oberäkneliga risker, och i varje fall skulle fördelarna icke på långt när uppväga riskerna.

Den djupgående ekonomiska kris, i vilken vårt land, liksom flertalet andra länder, för närvarande befinner sig, innebär en bjudande maning till att framgå med stor varsamhet. Sveriges återgång ensamt till guldmyntfot skulle innebära tillkomsten av ett nytt osäkerhetsmoment till de många redan för handen varande.

Vid övervägande av förutsättningarna för vårt lands återgång till guldmyntfot hava fullmäktige givetvis även undersökt möjligheten av ett samgående med de europeiska länder, som jämte Sverige hava de bästa utsikterna att inom kort kunna återgå till guldmyntfot. Denna undersökning har givit vid handen, att man i England ställer sig avvaktande och att man i Holland och Schweiz icke synes vara benägen för en återgång till guldmyntfot utan Englands deltagande. Bäst vore naturligtvis, om nämnda fyra länder kunde handla samtidigt. Men när England återgår till guldmyntfot, borde enligt fullmäktiges mening också Sverige kunna taga detta steg, oberoende av hur Holland och Schweiz handla.

När detta kan komma att ske, kan för närvarande icke bedömas. Då emellertid föga utsikt synes vara för handen, att det kan ske före den 15 instundande maj, bör riksbanken befrias från skyldigheten att inlösa sina sedlar med guld under tiden efter nämnda dag och intill dess att återgång till guldmyntfot sker. Tiden för befrielsen torde lämpligen kunna begränsas till utgången av instundande juli månad.»

Fullmäktige i riksgäldskontoret, vilka beretts tillfälle att yttra sig över bankofullmäktiges framställning, hava, under åberopande av sitt den 23 februari 1922 avgivna, i förberörda proposition nr 137 återgivna utlåtande över tull- och traktatkommitténs betänkande i valutafrågan, förklarat sig icke hava något att erinra mot bankofullmäktiges nu ifrågavarande förslag.

*Riksgälds-
fullmäktige.*

Sveriges indu-
striförbund.

Jag torde i detta sammanhang böra anmäla, att Sveriges industriförbund i en till chefen för handelsdepartementet ställd skrift, vilken överlämnats till finansdepartementet, framfört vissa synpunkter i valutafrågan. Förbundet har härvid — under framhållande av nödvändigheten av att deflationen bringades till omedelbart upphörande i samband med en stabilisering av varuprisnivån — gjort gällande, att med Sveriges definitiva övergång till en bestämd guldmyntfot borde anstå, så länge icke även andra europeiska valutor, särskilt det engelska pundet, bundits vid guld. Vidare har förbundet uttalat sig för att riksbankens förra skyldighet att köpa guld till fastställt pris åter må träda i kraft.

Departements-
chefen.

Då jag hade att yttra mig om frågan rörande förlängning av befrielsen för riksbanken från sedelinlösningsskyldigheten till tiden 1 april—15 maj 1922, framhöll jag såsom min uppfattning, att riksbanken så snart lämpligen ske kunde borde upptaga sedelinlösningen, och uttalade jag jämväl den förhoppningen, att detta skulle kunna ske inom utgången av den angivna tiden.

Jag är givetvis alltjämt av den åsikten, att det lyckligaste varit, om sedelinlösningen nu kunnat upptagas. Såsom framgår av bankofullmäktiges ovan återgivna skrivelse hava emellertid fullmäktige ansett en omedelbar återgång till guldmyntfoten för vårt land allena vara förenad med betydande vådor. Jag vill ock erinra, att den nu pågående konferensen i Genua, vilken har valutafrågan på sitt program, ännu icke fattat beslut i detta ämne. Med beaktande av nu nämnda förhållanden har jag funnit mig icke böra tillstyrka ett frångående av bankofullmäktiges förslag i annan mån, än att den nu ifrågasatta befrielsen för riksbanken från sedelinlösningsskyldigheten ej synes böra utsträckas längre än till utgången av juni 1922.

I det nuvarande läget anser jag mig ej böra ingå på en närmare behandling av valutafrågan och vill allenast uttala, att jag givetvis förutsätter, att frågan kommer att ägnas all vederbörlig uppmärksamhet och att inga åtgärder vidtagas, vilka kunna försvåra vårt lands återgång till guldmyntfot inom den närmaste tiden.

Under återropande av vad jag sålunda anfört och av § 54 riksdagsordningen får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att riksbanken må för tiden från och med den 16 maj till och med den 30 juni 1922 vara fritagen från skyldigheten att vid anfordran inlösa av banken utgivna sedlar med guld efter deras lydelse, med rätt

dock för riksbanken att, om förhållandena därtill giva anledning, före utgången av nämnda tid återupptaga inlösningen av bankens sedlar.

Statsråden Sandler och Örne tillkännagiva, att de icke biträda denna hemställan.

Statsrådets övriga ledamöter instämma med föredragande departementschefen; och behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten gilla vad denne anført och hemställt samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bil. litt. . . . vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Vid protokollet:

B. E. Brimberg.

